

Julie James AS/MS
Y Gweinidog Newid Hinsawdd
Minister for Climate Change

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

Eich cyf/Your ref
Ein cyf/Our ref MA/JJ/3536/21

Llŷr Gruffydd AS
Cadeirydd y Pwyllgor Newid Hinsawdd, yr Amgylchedd a
Seilwaith Senedd Cymru
Bae Caerdydd
Caerdydd
CF99 1NA

Tachwedd 11 2021

Annwyl Llŷr,

Rwy'n ysgrifennu atoch cyn i mi ddod i gyfarfod y Pwyllgor Newid Hinsawdd, yr Amgylchedd a Seilwaith, i drafod Cynllun Sero Net Cymru a gyhoeddwyd ar 28 Hydref 2021.

Cynllun Sero Net Cymru yw ein hail gynllun datgarboneiddio statudol. Gan adeiladu ar seiliau Ffyniant i Bawb: Cymru Carbon Isel (2019), dyma'r cynllun cyntaf i ni ei gyhoeddi ers cael cyngor y Pwyllgor Newid Hinsawdd (CCC) ym mis Rhagfyr 2020, pan ddisgrifiwyd am y tro cyntaf lwybr cyraeddadwy a fforddiadwy ar gyfer sicrhau allyriadau sero net yng Nghymru. Mae Cynllun Sero Net Cymru yn canolbwyntio ar ein hail gyllideb garbon (2021-2025) ond mae'n edrych tu hwnt i hynny ac yn gosod y sylfeini ar gyfer Cyllideb Garbon 3 a tharged 2030 yn ogystal â tharged sero net 2050.

Ym mis Mawrth 2021, pasiodd y Senedd gyfres o reoliadau i godi targedau allyriadau degawdol Cymru o'r rheini a bennwyd yn 2018 ac i bennu Cyllidebau Carbon 2 a 3 yn unol â hynny. Cafodd y targedau a'r cyllidebau eu rhwymo mewn cyfraith gan ddilyn argymhellion yr CCC:

- Cyllideb Garbon 2 (2021-25): gostyngiad cyfartalog o 37% a therfyn niwtraleiddio o 0%¹.
- Cyllideb Garbon 3 (2026-): gostyngiad cyfartalog o 58%².
- 2030: 63% o ostyngiad.
- 2040: 89% o ostyngiad.
- 2050: o leiaf 100% o ostyngiad (sero net).

¹ Argymhelliad yr CCC ar gyfer CG2 yw gostyngiad cyfartalog statudol o 37% gydag ymrwymiad i ragori ar hynny. Rhaid gwneud o leiaf hyn i gwrdd â Llwybr Cytbwys yr CCC. Mae'r Senedd wedi deddfu terfyn niwtraleiddio o 0% ar gyfer Cyllideb Garbon 2. Mae hynny'n golygu bod yn rhaid i'r holl ostyngiadau mewn allyriadau rhwng 2021-2025 ddigwydd yng Nghymru.

² Nid oes terfyn amser statudol ar gyfer pennu'r terfyn niwtraleiddio carbon. Byddwn yn pennu terfyn niwtraleiddio CG3 erbyn 2025 fan hwyraf.

Canolfan Cyswllt Cyntaf / First Point of Contact Centre:
0300 0604400

Bae Caerdydd • Cardiff Bay
Caerdydd • Cardiff
CF99 1SN

Gohebiaeth.Julie.James@llyw.cymru
Correspondence.Julie.James@gov.Wales

Rydym yn croesawu derbyn gohebiaeth yn Gymraeg. Byddwn yn ateb gohebiaeth a dderbynnir yn Gymraeg yn Gymraeg ac ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.

We welcome receiving correspondence in Welsh. Any correspondence received in Welsh will be answered in Welsh and corresponding in Welsh will not lead to a delay in responding.

Roedd yr CCC o'r farn bod hyn yn gyson â llwybrau gwledydd eraill i daro nod Cytundeb Paris o 1.5°C.³ Fodd bynnag, er ei fod yn fwy uchelgeisiol, mae'r risgiau'n dal i fod yn fawr iawn. Byddwn yn dal i brofi effeithiau tymheredd uwch, tywydd eithafol a phwysau difrifol ar yr amgylchedd naturiol am ddegawdau i ddod.

Mae'r Cynllun yn canolbwyntio ar yr angen i "ragori ar" darged yr ail gyllideb garbon i ostwng allyriadau 37% ar gyfartaledd, yn unol ag argymhelliad yr CCC. Hynny am fod y drydedd gyllideb garbon (2026-2030) yn gofyn am ostyngiad cyfartalog o 58%, sy'n golygu bod yn rhaid gwneud newidiadau anferth nawr iddyn nhw gael amser i gael effaith.

Felly, er bod y cynllun hwn yn canolbwyntio ar y Gyllideb Garbon 2, mae hefyd yn ceisio gosod y sylfeini ar gyfer lleihau allyriadau wedi hynny. Er enghraifft, rydym am weld gostyngiadau cyflym mewn allyriadau tai, ond rhaid inni ddwysáu'n hymdrechion presennol a phrofi bod ein ffordd o weithio'n llwyddo – cynllunio ynni yn yr ardal leol, treialu technoleg, datblygu'r gadwyn gyflenwi ac yn y blaen yn y tymor byr.

Mae pum rhan i'r Cynllun hwn:

- **Rhan 1 – Gosod y cyd-destun** – y weledigaeth gyffredinol ar gyfer Cymru 2025 a thu hwnt i 2050, trosolwg o'r llwybr gostwng, y data diweddaraf am allyriadau, a golwg ehangach ar ein hallyriadau fel defnyddwyr a'n cyfrifoldebau byd-eang.
- **Rhan 2 – Penderfynu ar yr amodau** – nodi'r gweithredoedd a'r polisiau hynny nad ydynt yn lleihau allyriadau ynddynt eu hunain, ond sy'n gwneud y newid rydym am ei weld yn bosibl.
- **Rhan 3 – Penodau'r sectorau allyriadau** – y llwybr ar gyfer pob sector allyriadau, gan ddisgrifio'r cwmpas, o ble y daw'r allyriadau, y cynnydd hyd yma, ein huchelgais ar gyfer y dyfodol ac yna manylion y polisiau a'r cynigion ynghyd â sut y gallwn sbarduno'r newidiadau sydd eu hangen ar lefel Cymru gyfan.
- **Rhan 4 – Monitro ac adrodd** – ein strwythurau llywodraethu, dangosyddion perfformiad, amcangyfrifon o'r costau ac yn olaf adran ar sut y datblygwyd y Cynllun i fod yn gyson â Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol a sut y bydd yn cynyddu'n cyfraniad at y nodau llesiant.
- **Rhan 5 – Y Camau Nesaf** – tynnu sylw at yr ymgysylltu a'r gostyngiadau yn yr allyriadau a sicrhau dros y gyllideb garbon hon, a'r amserlen ar gyfer datblygu ein trydydd Cynllun cyflawni i roi Cyllideb Garbon 3 ar waith.

Ochr yn ochr â'r Cynllun, cyhoeddwn ni hefyd Arfarniad Cynaliadwyedd ar lefel Cymru Gyfan, sy'n nodi'r camau sy'n cael eu cymryd gan fusnesau, cymunedau, unigolion, y sector cyhoeddus a'r trydydd sector yng Nghymru a hefyd Crynodeb o Gynllun Sero Net Cymru.

Mae'r Cynllun yn cynnwys 123 o gynigion gweithredu a pholisiau. Fodd bynnag, rydym am dynnu'ch sylw at nifer o themâu rydym yn eu disgrifio isod. Credaf fod y themâu hyn yn dirwyn drwy'r cynllun ac yn creu trywydd unigryw Cymreig i daro'r targedau sero net.

Y Llwybr

Mae cyngor yr CCC wedi bod yn amhrisiadwy. Roedd y cyngor wedi ystyried y ddau sbardun, sef arloesi a newid ymddygiad, i ddatblygu pedwar llwybr sero net a'u cyfuno wedyn i ffurfio 'llwybr cytbwys'. O'r llwybr cytbwys hwn y daw'r targedau y mae'r Senedd wedi cytuno arnynt. Fodd bynnag, er i'r CCC wneud gwaith rhagorol wrth ystyried y cyd-

³ Adroddiad Cyngor: Y Llwybr i Gymru Sero Net (CCC, 2020), tud.9

destun Cymreig a'r dystiolaeth oedd ar gael i ddatblygu eu cyngor i ni, wrth ddatblygu'r Cynllun rydym wedi edrych ar lwybrau eraill. Hynny mewn meysydd lle credwn y gallem efallai ddatgarboneiddio'n gynt neu lle credwn y gall fod yn anodd gwireddu uchelgais yr CCC, neu lle y gallai'r dystiolaeth fod wedi newid eisoes.

Felly, wrth lunio llwybr i fynd â ni at 2050, rydym wedi gwneud rhagor o waith ar 'gyfrifiannell' Cymru 2050, ar ben yr hyn a wnaethom wrth baratoi'r cynllun datgarboneiddio statudol cyntaf. Mae'r gyfrifiannell wedi caniatáu i ni ddadansoddi gwahanol lwybrau trwy amrywio ymdrechion gwahanol rannau cymdeithas. Mae hon yn broses sy'n mynd rhagddi. Bydd angen i ni ddatblygu a mireinio rhagor o dystiolaeth trwy'r amser i lywio'r llwybr strategol tuag at sero net a'r polisiau sydd eu hangen i gyrraedd ein targedau. Byddwn yn dal ati i ddatblygu'r gyfrifiannell i sicrhau ei bod yn adlewyrchu datblygiadau polisi, y dystiolaeth sy'n ymddangos ac wrth gwrs y cyd-destun byd-eang (er enghraifft, y pandemig, y codiad ym mhrisiau nwy).

Mae'r gyfrifiannell yn dangos, drwy gyflawni'r uchelgais a nodir yn y Cynllun, y bydd allyriadau'n gostwng 44% ar gyfartaledd o'u cymharu â'r llinell sylfaen dros gyfnod y Gyllideb Garbon 2. Fel y disgrifiwyd eisoes, rydym yn ceisio rhagori ar y lefel hon o ddatgarboneiddio.

Ymgysylltu

Roedd Deddf Amgylchedd (Cymru) 2016 yn gofyn am gyhoeddi Cynllun Sero Net Cymru cyn diwedd 2021. Cyhoeddwyd y Cynllun yn fwiadol iawn i gyd-fynd â COP26, digwyddiadau COP Cymru ym mhob rhanbarth yng Nghymru a digwyddiadau Wythnos Hinsawdd Cymru. Bydd ymgysylltu â'r cyhoedd, busnesau a sefydliadau Cymru yn hanfodol i ni allu gwireddu'n huchelgeisiau.

Er mwyn sicrhau allyriadau sero net, rhaid i bawb chwarae ei ran. Mae'r gostyngiad yn ein hallyriadau a welwyd hyd yma wedi digwydd gan fwyaf yn y meysydd lle nad oedd angen llawer o ymgysylltu â'r cyhoedd. Er enghraifft, o ran y newidiadau i'r grid trydan, nid oedd gofyn i bobl Cymru ddefnyddio ynni'n wahanol. Er mwyn taro'n targedau sero net, bydd gofyn i bob un ohonom ystyried a newid y ffordd rydym yn byw ein bywydau bob dydd.

Roedd bron i 60% o'r gostyngiadau yn senarios yr CCC hyd at 2035 yn gofyn ar i lawer o bobl weithredu neu ddewis yn wahanol, er enghraifft trwy fabwysiadu technolegau carbon isel newydd (er enghraifft gyrru ceir trydan neu osod pwmp gwres) neu ddewis bwyta bwydydd carbon is, hedfan llai a dewis cynhyrchion sy'n para'n hirach⁴. Wrth gwrs, gall llawer o'r newidiadau hyn ddod â manteision economaidd, cymdeithasol ac iechyd i Gymru.

Mae maint y newidiadau sydd eu hangen yn golygu bod yn rhaid wrth ddeialog ac addysg ar draws cymdeithas. O ragdybio y bydd cael y cyhoedd i gyfrannu at benderfyniadau yn hwb i newid ymddygiad, byddwn yn ymgynghori ar Strategaeth Ymgysylltu ar Newid Ymddygiad y Cyhoedd yn 2022, a fydd yn nodi sut y gall cymdeithas fod yn rhan o'r newidiadau y gall unigolion a chymunedau eu gwneud i helpu Cymru i fod yn sero net.

Cyn y strategaeth ymgysylltu hon, rydym am fanteisio ar y cyfle y mae COP26 yn ei roi i ni i ymgysylltu'n eang. Mae COP Cymru yn gyfres o ddigwyddiadau sy'n cael eu cynnal yng Nghymru ym mis Tachwedd, gan gyd-fynd â COP26, a fydd yn rhoi cyfle i randdeiliaid a'r cyhoedd gynnal sgysiau pwysig am y newid yn yr hinsawdd.

Gan ddechrau ar 22 Tachwedd, bydd Wythnos Hinsawdd Cymru yn drafodaeth bum niwrnod ledled y wlad am Gynllun Sero Net Cymru a'r hyn y bydd angen i ni i gyd ei wneud i sicrhau bod Cymru'n cyrraedd ei thargedau. Bydd y rhaglen o ddigwyddiadau rhithwir yn

⁴ [y-llwybr-i-gymru-sero-net-adroddiad-cyngor.pdf \(llyw.cymru\)](#) Tudalen 145

agored i bawb ac yn helpu pobl i ddeall yr hyn y mae Cymru eisoes wedi'i wneud, y newidiadau y gallwn eu disgwyl yn y pum mlynedd nesaf a sut y gallwn, gyda'n gilydd, greu'r dyfodol. Bydd yr wythnos yn gyfle i ystyried canlyniadau pwysig COP26 a Chynllun Sero Net Cymru – gyda'r nod o feithrin ymdeimlad o undod a'n bod i gyd yn mynd i'r un cyfeiriad at gyflawni ein cenhadaeth genedlaethol o gyflawni sero net.

Daeth 80 o siaradwyr ynghyd dros bum niwrnod Wythnos Hinsawdd Cymru 2020, gyda thros 2,000 o gyfranogwyr ac rwy'n gobeithio y bydd y digwyddiad eleni hyd yn oed yn fwy llwyddiannus.

I gofrestru ar gyfer y digwyddiadau. Cliciwch ar y dolenni isod:

<https://freshwater.eventscase.com/CY/COPCymru21>

<https://freshwater.eventscase.com/EN/COPCymru21>

Rwy'n deall nad ydym yn dilyn union yr un trywydd â Strategaeth Sero Net y DU a gyhoeddwyd yn ddiweddar, sy'n rhoi llawer mwy o bwyslais ar dechnoleg nag ar newid ymddygiad. Byddaf am drafod rôl Llywodraeth y DU nes ymlaen yn y papur hwn.

Cyfiawnder Hinsawdd

Bydd newid cyfiawn yn sicrhau na fyddwn yn gadael neb ar ôl wrth i ni symud at Gymru lanach, gryfach a thecach. Bydd y newidiadau sydd eu hangen i ddatgarboneiddio ein heconomi yn effeithio ar ddiwydiannau, sectorau gweithlu a grwpiau economaidd-gymdeithasol mewn gwahanol ffyrdd, gan dibynnu ar y llwybrau, y polisiau a'r camau a ddewiswn. Gallai'r newid ein helpu i unioni anghydraddoldebau, ond mae perygl y gallai hefyd eu gwaethygu. Dros gyfnod y cynllun hwn byddwn yn gweithio'n agos gyda'n prif bartneriaid fel cyflogwyr, Swyddfa Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol a TUC Cymru i ddatblygu ein sylfaen dystiolaeth a deall yn well sut i sicrhau newid cyfiawn.

At hynny, wrth i ni ddatblygu polisiau, byddwn yn cryfhau ymhellach ein prosesau mewnol integredig ar gyfer asesu effeithiau.

Yn benodol, rhaid i ni ddeall y bydd haenau o effeithiau. Er enghraifft, bydd cymunedau amaethyddol gwledig yn gweld newidiadau i arferion amaethyddol a defnydd tir. Efallai y bydd gan y cymunedau hyn gyfran uchel o gartrefi sy'n anodd eu datgarboneiddio. Mae pobl sy'n byw yn yr ardaloedd hyn, lle ceir patrymau anheddu mwy gwasgaredig sy'n golygu bod llai o drafnidiaeth gyhoeddus ac o seilwaith digidol, yn tueddu i orfod teithio'n bellach i gael eu hangenrheidiau na phobl sy'n byw mewn trefi. Bydd ein newidiadau ym meysydd amaethyddiaeth, trafnidiaeth, adeiladau, y sector cyhoeddus a defnydd tir i gyd yn effeithio ar y cymunedau hyn ac mae angen eu hintegreiddio a'u cydlynu.

Cydweithio ar draws ffiniau sectorol a daearyddol a chyd-ddibyniaeth â Llywodraeth y DU

Fel y nodwyd wrth drafod cyfiawnder hinsawdd ac ymgysylltu uchod, ni ddaw llwyddiant heb gydweithio. Mae hyn yn allweddol wrth ymdrin â'r dwy agwedd. Yn rhyngwladol, byddwn yn parhau i chwarae rhan fywiog a blaenllaw mewn rhwydweithiau rhyngwladol fel Rhanbarthau 4SD a'r Glymblaid Dan 2. Yn nes adref, rhaid inni gydweithio lawer gwell â Llywodraeth y DU.

Yn ôl asesiad yr CCC, erbyn 2050, bydd tua 60% o'r newidiadau sydd eu hangen yng Nghymru yn dibynnu ar bwerau fydd wedi'u neilltuo'n bennaf i San Steffan. Felly, rydym yn galw ar Lywodraeth y DU i gymryd y camau sydd eu hangen i ddatgloi dyfodol gwyrdd yng Nghymru, er enghraifft trwy helpu'n diwydiannau i newid i ddyfodol glân a chynaliadwy. Er

na all y DU gyrraedd ei thargedau heb i ni yng Nghymru weithredu, ni allwn wireddu'n huchelgais ninnau heb i Lywodraeth y DU hithau chwarae ei rhan deg.

Er gwaethaf yr angen hwn, mae Llywodraeth y DU yn parhau'n bell, yn annelwig ac yn amharod ei help mewn sawl maes. Er i'r Gweinidog Gwladol dros Fusnes, Ynni a Thwf Glân addo dangos drafft o'u Strategaeth Sero Net i ni ym mis Gorffennaf, ni chadwodd at yr addewid hwnnw. Yn hytrach, yn oriau mân y dyddiad cyhoeddi, cawsom gopi dan embargo. Yr un diwrnod, cyhoeddwyd cyfres o bolisiau eraill, megis y Strategaeth Gwres ac Adeiladau hir-ddisgwyliedig, ac ychydig iawn o drafod â Llywodraeth Cymru neu â'i rhanddeiliaid yng Nghymru fu amdanynt.

O ganlyniad, wrth i ni baratoi ein Cynllun Cymru Sero Net ni, ni fu modd rhoi ystyriaeth briodol i'r polisiau a gyhoeddwyd gan Lywodraeth y DU yn ei strategaeth hi. Ailadroddaf felly'r apêl yn ein cynllun ar i Lywodraeth y DU weithio gyda Llywodraeth Cymru er budd Cymru.

Cost newid

Yn eu cyngor, mae'r CCC yn nodi y gallai fod angen cynnydd o ryw 0.5% o GDP (neu £360 miliwn) yn y buddsoddiad cyfalaf ar gyfer darparu sero net yng Nghymru yn 2022, gan gynyddu i 1.7% o'r GDP (£1.4 biliwn) yn 2025, gan gyrraedd uchafbwynt o 3.8% o'r GDP (£3.6 biliwn) yn 2034, cyn i'r ffigur ostwng i lefel lled sefydlog o ychydig o dan 2% o'r GDP (£2.3 biliwn) yn 2050⁵. Oherwydd yr ansicrwydd ynghylch amcangyfrif costau yn y dyfodol, mae'r ffigurau hyn yn awgrym yn hytrach nag yn rhagolwg cywir. Yn y tymor hir, mae'r CCC hefyd yn rhagweld arbedion sylweddol yng nghostau tanwydd amrywiaeth o feysydd, a allai gydbwysu cyfran fawr o'r costau buddsoddi ychwanegol.

Yn y tymor byr dros Gyllideb Garbon 2 (2021-2025), mae'r CCC yn nodi y bydd gofyn i'r buddsoddiad cyfalaf ychwanegol sy'n gysylltiedig â'r newid i Gymru carbon isel gynyddu'n raddol dros y cyfnod hwn. Yn ôl llwybr cytbwys yr CCC, dros y cyfnod hwn o 5 mlynedd, amcangyfrifir y bydd y buddsoddi ychwanegol yn costio £4.2 biliwn, o'i gymharu â'r llinell sylfaen o beidio â gweithredu dros yr hinsawdd.

Disgwylir bron i 40% o'r holl fuddsoddi cyfalaf ychwanegol dros y cyfnod hwn fod yn y sector trafndiaeth ar y wyneb. Mae'n debygol mai costau buddsoddi'r sector preifat mewn cerbydau di-allyriadau fydd y rhan fwyaf ohono. Disgwylir i ychydig o dan 30% o'r holl fuddsoddi ychwanegol fynd ar adeiladau, gyda'r rhan fwyaf ohono'n talu am wella effeithlonrwydd ynni drwy ôl-ffitio a gosod gwres carbon isel mewn cartrefi ac adeiladau dibreswyl. Yn olaf, disgwylir i tua 20% o gyfanswm y buddsoddiad ychwanegol fod yn y system cyflenwi trydan trwy osod systemau cynhyrchu carbon isel, yn bennaf mewn ynni adnewyddadwy amrywiol fel paneli solar a gwynt.

Er na fydd y rhan fwyaf o'r costau'n gostau uniongyrchol i'r Llywodraeth, mae angen inni ystyried sut y gallwn ddefnyddio'n hadnoddau ariannol i ysgogi eraill i fuddsoddi.

Gyda Llywodraeth y DU yn cynnal ei Hadolygiad Gwariant ar 27 Hydref, cafodd ein Cynllun Sero Net Cymru ei lunio pan nad oeddem y gwybod beth fyddai'n setliad ariannol ar ôl 2021-22. Er hynny, mae Llywodraeth Cymru am ddangos ei hymrwymiad trwy gyflawni nodau Cynllun Sero Net Cymru fel rhan o'i Chyllideb Ddrafft ar gyfer 2022-23.

Mae angen i Lywodraeth y DU gydnabod difrifoldeb yr argyfwng hinsawdd, a neilltuo lefel o gyllid sy'n adlewyrchu'r difrifoldeb hwnnw.

⁵ These figures are based on the CCC's recommended pathway, the Balanced Pathway. Total investment varies in the other scenarios

Integreiddio Polisiâu i sicrhau Llawer o Fanteision

Bydd polisiâu i sicrhau newid teg a llewyrchus i Gymru sero net yn dibynnu i raddau helaeth ar ein gallu i nodi cysylltiadau rhwng polisiâu ac i fanteisio ar y cysylltiadau hynny, er mwyn gwneud y mwyaf o'n cyfraniad at saith nod llesiant Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol. Mae ein llwybr sero net yn gofyn i ni ddatgarboneiddio ym mhob sector, ac felly mae'n bwysig ein bod yn gwneud y gorau o bob polisi a cham gweithredu. Mae angen i ni feddwl am system gydgysylltiedig ac integreiddio ein gwaith, gan barhau i sicrhau bod pob gweithred yn esgor ar nifer o fanteision a gwneud ein hymateb i'r argyfwng hinsawdd a natur yn ganolog i bopeth a wnawn.

Er bod Cynllun Sero Net Cymru yn ymwneud yn bennaf â lliniaru'r newid yn yr hinsawdd, rhagwelir y bydd newidiadau sylweddol a di-droi'n-ôl i'n hinsawdd a phatrymau tywydd yn parhau dros y degawdau nesaf. Mae'n bwysig ein bod yn cofio y gallai'r newid yn yr hinsawdd beryglu rhai o'r mesurau ar gyfer sicrhau Cymru sero net. Felly, mae'n hanfodol ein bod yn cyfuno'n polisiâu ymaddasu a lliniaru.

Bydd yr egwyddor Datblygu Cynaliadwy yn Neddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol yn llywio ein hymatebion polisi fel ein bod yn parhau i edrych i'r hirdymor; yn cael pobl i gyfrannu at y penderfyniadau sy'n effeithio arnynt; yn cydweithio â phartneriaid i gyflawni; yn integreiddio ein syniadau i sbarduno lluo o fanteision; ac yn chwilio am gyfleoedd i fynd i'r afael ag achosion sylfaenol newid hinsawdd.

Defnyddio adnoddau'n effeithiol a'r economi gylchol

Er mwyn mynd i'r afael yn effeithiol â'r argyfyngau hinsawdd a natur, rhaid delio â'r defnydd anghynaliadwy o adnoddau, sef eu hachos sylfaenol. O ystyried bod 45% o allyriadau'r byd yn dod o'r nwyddau a'r cynhyrchion a wneir ac a ddefnyddir bob dydd, mae angen ffordd o weithredu arnom sy'n ein galluogi i ddefnyddio'n hadnoddau'n hirach ac sy'n osgoi pob gwastraff: economi gylchol. Mae hyn yn golygu prysuro camau at ddefnyddio adnoddau'n fwy effeithlon ac at aildefnyddio, trwsio ac ail-weithgynhyrchu ym mhob sector o'r economi, gan gadw a chynyddu swyddi o ansawdd da ledled Cymru, a lle bo'n briodol, defnyddio deunydd cynaliadwy, gan gynnwys deunyddiau naturiol, yn lle deunydd carbon uchel, ynniddwys.

Dros yr 20 mlynedd diwethaf, mae Cymru wedi dod yn arweinydd byd ym maes ailgylchu a rheoli gwastraff, gan droi'n gymdeithas ailgylchu uchel. Ym 1999, roedd llai na 5% o wastraff trefol yn cael ei ailgylchu ond erbyn 2020, mae'r ganran wedi codi i dros 65% gyda chefnogaeth gwerth biliwn o bunnau o fuddsoddiad mewn seilwaith casglu a gweithredu gan Lywodraeth Cymru. Mae pob aelwyd yng Nghymru wedi chwarae ei rhan yn y llwyddiant hwn sy'n golygu bod gennym y sylfeini i ddatblygu economi gylchol.

Mae'r Rhaglen Lywodraethu wedi ymrwymo i newid i economi gylchol ddiwastraff, ddi-garbon drwy ddefnyddio adnoddau'n fwy effeithlon, fel ein bod ond yn defnyddio'n cyfran deg o adnoddau'r blaned erbyn 2050 ac yn ailgylchu 100% (dim gwastraff). Systemau bioamrywiaeth a hinsawdd y byd fydd yn elwa fwyaf ar hyn ond bydd amgylchedd Cymru ei hun hefyd yn elwa, er enghraifft, o weld llai o lygredd plastig uniongyrchol.

Bydd newid i economi gylchol hefyd yn cael effeithiau da a phwysig hirdymor ar yr economi ac ar bobl, cymunedau a diwylliant Cymru. Gall symud at economi gylchol ddod â manteision economaidd drwy gadw gwerth mewn cadwyni cyflenwi cryfach a byrrach gan alluogi pobl a chymunedau i ddod ynghyd a gweithredu ar y cyd ar adnoddau, e.e. trwy redeg caffis trwsio neu aiddosbarthu bwyd dros ben.

Rôl y Sector Cyhoeddus fel Arweinydd

Mae Llywodraeth Cymru wedi tynnu'n sylw'n gyson at y ffaieth bod gan y sector cyhoeddus rôl bwysig fel arweinydd. Dylai'r sector cyhoeddus yng Nghymru wneud mwy na lleihau allyriadau. Dylai ddefnyddio ei sefyllfa unigryw i ddylanwadu ar leihau allyriadau ar lefel ehangach, boed yn ei weithlu, ei gadwyn gyflenwi, neu drwy ei gyfrifoldebau statudol. Dyma pam yn 2017 y gwnaethom osod yr uchelgais i sector cyhoeddus Cymru fod yn sero net drwyddo erbyn 2030. Mae mesur allyriadau uniongyrchol ac anuniongyrchol yn gywir yn hanfodol, felly hefyd gosod llwybr ar gyfer gwneud y newid. Felly, rydym wedi gweithio gyda phartneriaid ar draws y sector cyhoeddus i gyd-greu pecyn cymorth, sy'n cynnwys map o'r llwybr at ddatgarboneiddio ar draws sector cyhoeddus Cymru:

<https://gov.wales/sites/default/files/%20publications/2021-07/a-route-map-for%20decarbonisation-across-the-welsh-public%20sector.pdf>

a chanllaw sector cyhoeddus Cymru ar gyfer adrodd ar garbon sero net:

[Canllaw sector cyhoeddus ar gyfer adrodd ar garbon sero-net | LLYW.CYMRU](#)

Mae'r canllawiau hyn yn annog y sector cyhoeddus i ystyried ei effeithiau o'r safbwynt ehangaf a rhoi cynlluniau gweithredu ar waith.

Credaf fod Cynllun Sero Net Cymru yn gam ymlaen o safbwynt uchelgais a gweithred. Fodd bynnag, rhaid imi danlinellu'r pwynt, megis dechrau ydym ni. Byddaf yn gweithio'n benderfynol gyda'm cyd-aelodau yn y Cabinet a chyda phartneriaid a rhanddeiliaid yng Nghymru a thu hwnt. Gyda'n gilydd byddwn yn datblygu polisiau pellach sy'n cyflawni ein targedau sero net ac yn creu cenedl fwy ffyniannus, cyfartal ac iach. Edrychaf ymlaen at ddod i'r pwyllgor ar 25 Tachwedd, i drafod y pwyntiau uchod a Chynllun Cymru Sero Net yn fanylach.

Julie James AS/MS

Y Gweinidog Newid Hinsawdd
Minister for Climate Change